

การส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 3 – 5 ปี ผ่านโปรแกรมการเล่น
ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น
เขตสุขภาพที่ 7 และ 8

THE ENHANCING CHILD'S DEVELOPMENT FOR 3-5 YEARS
OLD BY THE PLAYING PROGRAM ACCORDING TO
THE SUFFICIENCY ECONOMY AND LOCAL WISDOM
IN REGIONAL HEALTH 7 and 8

นางทัศนีย์ รอดชมพู
ศูนย์อนามัยที่ 6 ขอนแก่น

การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้วยรูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed method) เพื่อ ศึกษาผลการใช้โปรแกรมการเล่นตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อพัฒนาการเด็ก 3 -5 ปี ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกราย ไม่รวมเด็กพิเศษ เด็กพิการ และเด็กที่มีความผิดปกติทางสมอง จาก 1 ตำบลของแต่ละจังหวัด รวม 9 จังหวัดในเขตสุขภาพที่ 7 และ 8 กลุ่มตัวอย่างคำนวณได้ 50 คนต่อ 1 ตำบล รวม 450 คน ดำเนินการวิจัยโดย ขั้นตอนที่หนึ่งศึกษาสถานการณ์การใช้ของเล่นตามภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กในศูนย์เด็กเล็กและชุมชน จากชุมชน 9 แห่ง/ 9 จังหวัด ปี 2556 ขั้นตอนที่สอง พัฒนาคู่มือ โปรแกรมการเล่นเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 3 – 5 ปี ในปี 2556 จากผลการรวบรวมของเล่น การละเล่น นิทานพื้นบ้านจากชุมชน 9 แห่ง/ 9 จังหวัด แล้วนำมาผ่านกระบวนการพัฒนาโปรแกรม โดยครูผู้ดูแลเด็ก ผู้เชี่ยวชาญด้านกุมารแพทย์ แพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและวัยรุ่น นักจิตวิทยาคลินิก ศึกษาพิเศษ อาจารย์มหาวิทยาลัยสาขาการพยาบาลและสาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา ขั้นตอนที่สาม ในปี 2557 ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้โปรแกรมการเล่นเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็กอายุ 3 - 5 ปี โดยการมอบคู่มือโปรแกรมแก่ครูผู้ดูแลเด็ก ติดตามการใช้โปรแกรมฯ จัดประชุมเพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้โปรแกรมการเล่น ประเมินพัฒนาการเด็ก 3 – 5 ปี ด้วยแบบประเมินอนามัย 55 ของกรมอนามัยทั้งก่อนและหลังดำเนินการใช้โปรแกรมการเล่นในกลุ่มพื้นที่ทดลองและพื้นที่เปรียบเทียบ

ผลการใช้โปรแกรมการเล่น พบว่า เด็กอายุ 3 – 5 ปี ในกลุ่มทดลองมีพัฒนาการสมวัยสูงกว่าก่อนดำเนินการ โดย ก่อนดำเนินการมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 64.79 หลังดำเนินการมีพัฒนาการสมวัยร้อยละ 80.09 กลุ่มเปรียบเทียบมีพัฒนาการสมวัยช่วงก่อนดำเนินการ ร้อยละ 61.99 หลังดำเนินการร้อยละ 73.00 เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนที่เพิ่มขึ้นระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบพบว่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลการดำเนินงานพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการชุมชน ได้แก่เกิดความสามัคคีในชุมชน อปท.มีนโยบายส่งเสริมให้ศูนย์เด็กเล็กใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้สูงอายุและผู้ปกครองเด็ก สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ทำของเล่น มีส่วนร่วมในการเล่านิทาน การผลิตและซ่อมแซมของเล่น การแสดงดนตรีพื้นบ้านและหมอลำเพื่อสนับสนุนให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น และฝึกเด็กรำไทยแบบศิลปะพื้นบ้าน ครูผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กมีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนวัสดุอุปกรณ์ของเล่นระหว่างศูนย์เด็กเล็ก มีการประยุกต์หรือปรับเปลี่ยนการเล่นเพื่อให้เกิดประโยชน์กับเด็กมากขึ้น มีการบูรณาการโปรแกรมการเล่นลงในกิจกรรมการเรียนรู้ประจำวันของเด็ก ครูมีการเฝ้าระวังพัฒนาการเด็กและการสื่อสารกับผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ปัจจัยความสำเร็จ คือ การได้รับรู้ข้อมูลของการละเล่นตามภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก การมีส่วนร่วมคิดร่วมดำเนินการและร่วมรับผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และผู้ปกครอง